

ПСИХОІСТОРИЧНИЙ ВИМІР ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ У РАМКАХ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ І.І. МЕЧНИКОВА

Родіна Н.В.,

доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри диференціальної і спеціальної психології
ОНУ імені І.І. Мечникова

В сучасному світі під впливом економічної кризи, високої захворюваності, негативних соціальних факторів гостро постала проблема психологічного здоров'я та знаходження способів його покращення. Одним із ключових питань у цьому контексті є виокремлення аспектів конструктивного самозбереження особистості, що визначає реальний стан благополучного психічного існування людини. Проблема психологічного здоров'я особистості та її реадаптації до умов життєдіяльності, реабілітації та абілітації після негативних життєвих подій є дуже актуальною для українського суспільства. Необхідні докорінний перегляд існуючих підходів до системного розуміння психологічного здоров'я, як і щодо окремих його фундаментальних аспектів, так і щодо їх прикладної реалізації. І в цьому ми вважаємо доцільним спиратися на науковий спадок видатного вітчизняного вченого, ім'ям якого названо наш Одеський національний університет – лауреата Нобелівської премії І.І. Мечникова [3].

І.І. Мечников відноситься до тих геніальних вчених-природодослідників, які створили свою оригінальну філософську концепцію феномену людини. Філософські ідеї він виклав у своїх відомих працях останніх років життя: «Етюди про природу людини» (1903 р.) [1] та «Етюди оптимізму» (1907) [2]. Автор пропонує ідеї відновлення людини як гармонійної цілісності, і по суті дає поштовх ідеям про системний підхід до реабілітації особистості.

У рамках філософської антропології Мечниковим були проаналізовані дві взаємозалежні теми: про дисгармонії людської природи та про ортобіоз – повноцінний життєвий цикл. Стосовно людської дисгармонійності вчений вважав, що людина не є досконалою і тільки своїми руками вона може удосконалити себе. Виявленим дисгармоніям Мечников протиставляв вчення про ортобіоз, повноцінний життєвий цикл, метою якого є відшукування засобів до виправлення та усуненню дисгармоній, що можна вважати зародженням ідей про реабілітаційні та абілітаційні заходи. Мечников висловлював пропозиції, як гармонізувати відносини людини із суспільством (що по суті виступає реадаптацією); через свою крайню недосконалість вони підлягають переробці, що, в остаточному підсумку, повинне відбитися й на самій природі людини. Людина буде знаходити способи вдосконалювати власну природу відповідно до об'єктивно складних можливостей. Природа ця, доданки якої досить різноманітні по своєму походженню, містить такі елементи, якими варто скористатися, щоб робити її гармонійніше.

Складова частина ортобіозу – продовження людського життя. На думку вченого воно занадто коротке і не дозволяє людині повною мірою виявити увесь свій потенціал. Але кінцевою метою є не тільки довге життя – потрібно домогтися, щоб життя не було обтяжене негодами – і це І.І. Мечников називає однією з головних проблем ортобіозу. Тобто вчений говорить про благополуччя людини. Відповідно, найбільш уразлива частина життя – старість. Важливо, щоб вона була не патологічною, а фізіологічною, нормальною, діяльною [1].

Ортобіоз виявлявся вченому способом подолання дисгармоній людського існування: і фізіологічних, і психологічних, і соціальних. «Ортобіоз, - писав Мечников, - вимагає працьовитого, здорового, помірною життя, далекого всякої розкоші й надмірностей. Потрібно тому змінити існуючі звичаї і усунути крайності багатства й бідності, від яких тепер виникає так багато страждань» [2].

Отже, актуальність досліджень психології ортобіозу людини як у теоретичному, так і прикладному аспекті очевидна, адже психологічні проблеми сучасної людини за своєю

суттю потребують осмислення саме в ортобіотичній парадигмі. Все це дозволяє говорити про необхідність прийняття деяких базових допущень при розгляді ортобіозу людини:

- визнання інтегральності ортобіозу, як одночасно фізіологічного, психологічного та соціального феномену;
- прийняття факту вихідної дисгармонійності особистості та розгляду ортобіозу, як стратегії подолання цієї дисгармонійності;
- концептуалізації психологічного здоров'я у ортобіотичній парадигмі, як характеристики цілісності та гармонійності особистості;
- прийняття багатомірності, багатформності, багатовекторності ортобіозу людини.

Таким чином, розглядаючи психологічне здоров'я в ортобіотичній парадигмі, можна висунути гіпотезу, що у даній концепції воно виступає характеристикою цілісності та гармонійності особистості. Тобто ортобіотичний погляд на психологічне здоров'я фокусується на розвитку інформаційного, енергетичного і емоційного потенціалу людини у зв'язку зі стратегіями гармонізації особистості. Необхідно визначити взаємозв'язки ортобіозу та реабілітації. Адже ці поняття досліджувались порізно й на сьогоднішній день немає теорії, яка пов'язує ці концепти.

ЛІТЕРАТУРА

Мечников И.И. Этюды о природе человека. – М.: Изд-во АН СССР. – 1962. -315 с.

Мечников И.И. Этюды оптимизма. – М.: Наука, 1987. – 328 с.

Родіна Н.В. Перспективи позитивної психології та психології ортобіозу людини в реабілітації учасників Антитерористичної операції [Rodina N.V. Prospects of Positive Psychology and Psychology of human ortobiozis in rehabilitation of antiterrorist operation participants] // Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools. Issue: 2 (14) – co-publ.: Publishing office: Accent graphics communications – Hamilton, ON, 2016. –P. 55-61.